

Sygn. akt II CSK 26/05

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący)

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa B. S. przeciwko B. L. o ustalenie prawa do grobu, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 15 grudnia 2005 r., skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 23 lutego 2005 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala skargę kasacyjną i przyznaje adwokatowi Agacie Stacewicz od Skarbu Państwa - Sąd Apelacyjny kwotę 200,- (dwieście) złotych powiększoną o 22% z tytułu podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 17 listopada 2004 r. w sprawie z powództwa B. S. przeciwko B. L. ustalił, że powódce przysługuje wyłączne prawo do dysponowania grobem, w którym pochowana jest jej matka A. L. oraz przysługuje jej prawo do kultu pamięci zmarłego ojca K. L., tj. odwiedzania grobu ojca, odbywania przy nim ceremonii religijnych i modlitw oraz dekorowania grobu. W pozostałej części oddalił powództwo.

Sąd ten ustalił, że na cmentarzu rzymsko-katolickim w T. przy ul. S. znajdują się groby rodziców powódki, a teściów pozwanej B. L. Matka powódki wykupiła miejsce pod grób obok grobu, w którym pochowano K. L. Po śmierci męża A. L. oświadczyła swoim dzieciom, tzn. powódce oraz R. L., mężowi pozwanej, że jej wolą jest, aby prawo do grobu K. L. przypadło R. L., a prawo do grobu, w którym ona zostanie pochowana - córce B. S.

A. L. zmarła 7 września 1973 r. i pochowano ją w grobie, który zakupiła, obok grobu jej męża. W dniu 19 lipca zmarł R. L. i został pochowany w grobie, w którym spoczywał jego ojciec. W związku z tym pozwana usunęła z nagrobka tablicę lastrykową i w jej miejsce założyła nową, wykonaną z granitu. Na tablicy umieszczono w górnej części dane dotyczące R. L., zaś w dolnej - K. L. W środkowej części tablicy pozostawione zostało miejsce umożliwiające umieszczenie danych kolejnej osoby. Powódka odwiedzała groby rodziców, jednak lampki zapalane przez nią na grobie ojca i brata były usuwane i przestawiane na nagrobek A. L. Sąd ustalił także, że stosunki pomiędzy powódką a pozwaną nie układały się poprawnie, natomiast stosunki pomiędzy pozwaną a jej zmarłym mężem - nie.

Oceniając żądanie powódki Sąd uznał je za zasadne jedynie w części dotyczącej uprawnień do grobu po zmarłej A. L. oraz w części odnoszącej się do sprawowania kultu pamięci zmarłego ojca. Wskazał, że prawo do grobu ma charakter mieszany - zawiera zarówno uprawnienia o charakterze osobistym, jak i majątkowym. Ze względu na dominujące elementy niemajątkowe nie podlega jednak dziedziczeniu. O tym, kto ma być pochowany w danym grobie decyduje uprawniony, tzn. osoba, która sama urządziła grób lub osoba, dla której grób został urządzony. W rozpoznawanej sprawie matka powódki zadecydowała o tym prawach do obu grobów. Niekwestionowane pozostaje prawo powódki do grobu, w którym spoczywa jej matka. Prawo do grobu, w którym spoczywa ojciec powódki należało do jej brata, R. L., a po jego śmierci przeszło na osoby bliskie, tzn. na żonę. Pomiędzy powódką a jej bratem nie istniał stosunek bliskości, który uzasadniałby przejście na nią prawa do grobu, w którym pochowany jest ojciec. Fakt zmiany kolejności napisów na tablicy nie może mieć znaczenia dla sprawowania kultu pamięci zmarłego ani nie narusza dóbr osobistych powódki.

Apelacja powódki została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 25 lutego 2005 r. Okoliczności podnoszone przez powódkę, a odnoszące się do udziału w pogrzebie matki czy spornych kwestii majątkowych, pozostają bez znaczenia dla ustalenia prawa do grobu. Powódka nie udowodniła, aby zachodziły przyczyny, dla

których pozwana miałaby zostać pozbawiona prawa do sprawowania kultu pamięci zmarłego męża pochowanego przed wieloma laty w grobie, w którym został wcześniej pochowany ojciec powódki. Brak jest także podstaw dla przyznania powódce wyłączności w zakresie sprawowania kultu pamięci zmarłego. Kult taki jest sprawowany także przez inne osoby bliskie, także spoza kręgu rodzinnego.

Skarga kasacyjna powódki oparta została na podstawie naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.). Zarzuca ona naruszenie art. 24 k.c. oraz art. 8 pkt 4 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest niezasadna. Przede wszystkim całkowicie chybiony jest zarzut naruszenia art. 24 k.c. Skarżąca podnosi, że Sąd drugiej instancji w oparciu o ten przepis „odebrał” powódce prawo do dysponowania rodzinnym grobem. Tymczasem Sąd trafnie ustalił, że prawo do grobu, w którym pochowani są ojciec i brat powódki, przysługuje pozwanej B. L., która prawo to nabyła po swoim mężu. Takie rozstrzygnięcie nie pozostaje w sprzeczności z art. 24 k.c., a znajduje oparcie także w treści art. 8 ust. 4 w związku z ust. 3 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 23, poz. 295 ze zm.). Z przepisu tego wynika jednoznacznie, że prawo do pochówku w określonym miejscu cmentarza służy także małżonkowi osoby pochowanej w danym grobie, tzn. małżonkowi, który, nawiasem mówiąc, wymieniony został na pierwszym miejscu.

Całkowicie dowolny jest także zarzut naruszenia art. 8 ust. 4 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, gdyż Sąd Apelacyjny w swoim uzasadnieniu nie odwoływał się w ogóle do przepisów tej ustawy. Na marginesie Sąd Najwyższy jedynie zauważa, że małżonek nie jest powinowatym, gdyż więzy powinowactwa powstają pomiędzy jednym z małżonków i krewnymi drugiego małżonka.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.). O kosztach orzeczono na podstawie § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).